

Miscellanea

AMNISTIAREA ȚĂRANILOR

M. S. Regele a acordat amnistia țăranilor dați în judecată pentru răscoale, exceptându-se numai cițiva preoți, învățători, etc.

Toți cei arestați, după știrile ziarelor, liberați din închisoare, au plecat la vetrele lor cu strigăte de : Trăiască Regele !

Am dori ca vătul uitării și al înaltei clemențe să fie aruncat asupra faptelor și a celorlalți cițiva nenorociți, vinovați de răscoale, în afară de țărani. Credem că ertarea și uitarea e cea mai bună politică și față de aceștia.

În orice caz, ne unim din inimă la strigătul celor liberați : Trăiască Regele !

NECULAI GRIGORESCU

În ziua de 21 Iulie, pe la toacă, s'a sfîns, în locuința lui de la Cîmpina, pictorul Grigorescu.

A fost un om mare.—Da, moșnegușul acela mărunțel, tăcut, sfios, pururea grăbit, a fost cel mai mare om al vremii noastre, și unul din marii pictori ai lumii.

Dacă iubirea de patrie, care la el era o adevărată religie, l'a ținut aici, legat de pămîntul doinei și de obida neamului din care s'a ridicat, —strălucitoarea putere de viață a operei lui, amestecul acela de pipăit și de mister, de adevăr și de poezie în tot ce-a făcut el, au dus de mult peste hotarul țării, ce de-abia acum începe să-l cunoască, gloria numelui lui.

Zădarnic cearcă vorbele noastre să se ridice la înălțimea, din care, vreme de-o jumătate de veac, a împărățit peste frumusețile lumii aceștia sufletul curat ca al unui copil și puternic ca al unui zeu, sufletul creator al seninului Grigorescu.

Sînt glorii, pe care cuvintele parcă le ofensează.

Și cu toate acestea va trebui să se arăte limpede cine-a fost Grigorescu. Va trebui să se facă o carte din viața de sfînt și de artist a omului acestuia, așa de întru toate deosebit de ceilalți oameni. Va trebui aceasta nu atît pentru pomenirea lui, cît pentru cinstea și mîndria neamului nostru, și mai ales pentru întărirea și înălțarea sufletească a celor care vin după noi.

Grigorescu a trăit retras, și nu i-a plăcut niciodată să vorbească de el. În casa dela Cîmpina așa de ospitalieră pentru cine era primit, se intra mai greu decît în palatul uni monarh. Pușinii, care s'au bucurat de prietenia lui, au datoriat să ne facă și pe noi părtași amintirilor scumpe și pline de interes, ce li vor fi rămas din atingerea unui suflet atît de

ales.—Toată suflarea românească trebuie să știe cine-a fost, cum a trăit și ce-a făcut pentru țara lui acest mare om detreabă.

Până atunci—o veste bună :

Tablourile rămase, ca și toate odoarele adunate cu atita dragoste de acest profund admirator al lucrurilor cu adevărat frumoase, și care, până și'n felul cum sînt așezate în atelierul de la Cîmpina, înfățișează gustul desăvirșit al artistului, vor fi cumpărate de Stat și așezate, întocmai așa, într'un muzeu, care va da astfel Bucureștilor, sub raportul artei, caracterul unei capitale de țară civilizată.

„VIITORUL SOCIAL”... AL ROMÂNIEI...

Primim primul număr al revistei „socialismului științific”, *Viitorul social*, ce a apărut luna asta în Iași ; o broșură de 120 pagini.

Aparența e curățică. Pe cuperta din față o vinietă, ce reprezintă pe un „proletar” care bate pe o nicovală o sabie, cu un ciocan imens, probabil spre a o preface în fier de plug, după simbolul indispensabil în ocazie ; e o reproducere nu tocmai „liberă” a vinietei din „Sozialistische Monatshefte”. În dos, — o vinietă originală, de Iser, foarte frumoasă : un peizagiu sumbru al unei păduri de *hornuri de fabrici*, cu dungi groase de fum, pe un fond de ceață ; probabil, o imagine a României actuale, cum și-o închipue colaboratorii noului organ din capitala Moldovei.

Direcția revistei fiind fundamental și radical deosebită de a „Vieții Românești”, probabil vom avea de de multe ori ocazie să discutăm, dacă... cuprinsul revistei va îngădui. *In fond*, o discuție serioasă,—căci, în ce privește *forma*, nu relevăm nici acum, cum nu vom releva nici în viitor ieșirile agresive la adresa „Vieții Românești”, întru cit ele sînt fructul fatal al unei sensibilități specifice și al frazeologiei revoluționare, ce nu ne poate mira în cazul de față. Dar trebuie să spunem, o dată pentru totdeauna, că aceste violențe, chiar dacă sînt de bună credință (după oare cari semne avem dreptul să ne îndoim) sînt inutile și pot, cel mult, dovedi, că și socialdemocratismul român nu înseamnă încă respectul demnității omenești și al convingerilor adversarilor, *in literatură și știință*.

Din cuprinsul revistei semnălam articolul—program „Socialismul în România”, iscălit de d. *I. Sion* (pseudonim ?).

Autorul,—după ce explică disoluțiunea vechii mișcări socialiste prin faptul, între altele, că conducătorii ei intelectuali au neglijat „munca mărunță” (autorul se crede dator de a limpezi aceste cuvinte românești proletarilor romîni printr'un cuvînt nemțesc „Klein Arbeit”, în paranteză) pentru luminarea proletarilor,—desășoară o schemă de acțiune, socotită de el, vădit, de cel mai „ortodox” marxism :

„Ideile sociale democratice, urmează d. Sion, reflectă starea materială și spirituală a *proletarilor industriali*, și deci aceștia trebuie în „primul rînd să formeze suportul unei mișcări social-democratice. Proletarii și chiar *semi-proletarii agricoli* (adică *fărăni*) se pot foarte bine

„alătura pe lângă organizațiile proletariatului industrial și chiar într'o strînsă înțelegere cu dinsele, în foarte multe chestiuni; dar dinșii nu pot forma cadrele principale ale unui partid social-democrat, fără a ajunge în conflictele cauzate de nepotrivirea între formă și conținut“ (pag. 15).

Adecă, cu alte cuvinte, cele peste cinci milioane de țărani, trebuie să fie *subordonați* polițicește celor cîteva sute sau cîteva mii de „proletari“ industriali, pe care îi avem. „Astfel a trebuit să se întimple, continuă d. Sion, și tinărului partid al muncitorilor (de altădată); el trebuia ori să renunțe la decorul marxist și să devie un partid democratic țărănesc, ori să renunțe la caracterul său exclusiv țărănesc și să devie un partid socialist“ (p. 16).

Vechii socialiști au apucat calea întâia și astăzi „rămasu-le-a un singur cuvînt de paradă, mereu pronunțat cu o prefăcută sentimentalitate: țărănimea, țărănimea....“ (p. 16).

Socialiștii cei noi se desbracă de caracterul țărănesc și vor să fie un partid *adevărat* socialist.

Pentru aceasta, ni se zice, că ei trebuie să organizeze lupta proletariatului împotriva burgheziei; însă, fiind că din nenorocire, cum spune autorul: „clasa burgheză, în înțelesul propriu al cuvîntului, este în țara noastră, ca și proletariatul, încă în formațiune“, rămîne în realitate numai lupta „contra elementelor feodalo-birocratice, pentru *înlăturarea picdicilor opuse unei depline dezvoltări a capitalismului la noi*“ (p. 20).

Adecă partidul social-democratic din România, întrucît încă nu avem nici burghezie, nici proletariat adevărat, ia asupra sa uriașa sarcină de a crea, el, burghezia romînească și, în consecință, și proletariatul: „astfel ca, în cele din urmă, să rămîie față în față cele două clase dușmane: oligarhia burghezo-capitalistă și proletariatul“ (p. 27), mă rog, ca în toate Europele, spre a avea apoi plăcerea de a distruge propriul său produs, burghezia, cu ajutorul celui alt produs, proletariatul.

Foarte logic deduce de aici autorul, că „proletariatul român (adecă partidul social-democrat, întrucît proletariatul „am văzut că este încă în formațiune“ și, deci, nu există încă, *ca forță politică*) are tot interesul ca dezvoltarea capitalismului și industrializarea țării să se petreacă *cît mai repede*, spre a înlătura rămășițele de feudalism și a scoate cît mai multe mase de țărani din viața îndobitocitoare dela țară (mai simplu, asta însumă *proletarizarea* țăranilor, despărțirea lor de pămînt spre a: aduce în orașe), de aceea, pozițiunea proletariatului (repet: a social-democratismului, cum veți înțelege și pe viitor acest cuvînt) este clar indicată: în acțiunea sa politică, proletariatul trebuie să fie seamă de această situație precară a burgheziei, *sprîjinind-o în dezvoltarea ei și combătînd privilegiile* cu care s'au îngădit clasele noastre stăpînitoare“ (p. 21). „Proletariatul are deci tot interesul ca puterea de expansiune a capitalului să nu fie stavilită“ (p. 25).

Prin ce mijloace? Pe cît se poate înțelege, prin un *protecționism*

extrem, cum rezultă din următoarele cuvinte: „*spiritele prevăzătoare...* „au trebuit să se gîndească la crearea de alte resurse economice, de noi „baze pentru impozite, *la înființarea unei industrii indigene*; acestei „*împrejurări datorim* legea pentru încurajarea industriei naționale din „1887, tarifele vamale din ce în ce mai protecționiste, legea minelor din „1895, etc“. (p. 23).

Dacă se va spune că protecționismul se face din punga contribuabilului, adică, la noi, a masei țărănești, răspunsul este gata: cînd vom avea, mulțumită acestei politici, „un proletariat puternic și bine organizat“, cele 5 milioane de țărani, sau cîți vor fi pe alunți, „*se vor putea răsăma*“ de el (p. 25), întru cît se vor putea, bine înțeles, „scoate cît mai multe mase de țărani din viața îndobitocitoare dela țară“.

Scump, dar face!

Care este atitudinea social-democrației față de celelalte partide istorice?

„Social-democrația, răspunde d. Sion, se află în opozițiune fundamentală de vederi cu ambele partide de guvernămint; ea nu vede la „liberalii o mai mare pricepere *pentru foloasele regimului capitalist* (și „*acesta*, bine înțeles, este singurul criteriu, după care se poate conduce „un socialist!), ba adesea e de observat că modernizarea relațiilor noastre economice împlinșă la conservatori mai puțină rezistență, lucru ce „l'am explicat mai sus, din faptul că interesele de clasă ale boerimii par „a nu fi angajate de această prefacere“... (p. 25).

Și anume iată cum explică autorul „mai sus“ progresismul relativ mai mare al boerilor:

„Se știe că boerii au fost accia, care au chemat pe Evrei în diferite rînduri în țară. Evreul aduce boerimii nenumărate servicii, ca arendaș, ca telal, ca negustor, și astăzi cînd cultura europeană a demoralizat cu desevirșire această clasă, ea găsește în arendașul evreu agentul cel mai nimerit, care să-i stoarcă rentele din munca țaranului și să-i le transmită în străinătate, spre a le consuma în lupănările Parisului sau la tripourile din Monaco. Foarte mulți din ei caută adesea să se desfacă de proprietatea, mai mult nominală, a moșiilor lor hiperipotecate, dar art. 7 din Constituție... exclude pe străini dela cumpărarea pămîntului rural și scade prețul moșiilor; așa că astăzi boerimea noastră „n'ar avea de cît de cîștigat pe urma încetăținirii Evreilor și a desființării art 7“ (p. 21—22).

Prin urmare, progresismul boerilor stă mai pre sus de orice îndoială, din punctul de vedere al unui adevărat socialist; și dacă din nenorocire socialiștii nu pot vedea în boeri pe adevărații tovarăși de luptă pentru „sprijinul capitalismului“ este din cauză că „boerul, care mai nu „poate face un pas, fără ca să se servească de Evreu, vede cu ochi răi, „cînd dînsul își înlînde negoțul și printre robii săi, țaranii, cînd adecă „începe a-i deprinde cu *consumul produselor unei lumi mai civilizate*“ (p. 22).

Cămătarii și circiumarii evrei dela sate, fiind astfel factorii culturii și germenii viitoarei „oligarhii capitalo-burgeze“, în crearea căreia un adevărat socialist vede în ultimă analiză singurul scop imediat al partidului socialist, e foarte firesc și foarte logic că d. I. Sion rezumă *problema practică* a social-democrației române, în momentul de față, *textual*, în următoarele cuvinte, prin care își încheie acest articol-manifest :

„*In consecință : Social-democrația română neagă că drepturile și privilegiile, cu care s'au îngrădit clasele stăpînitoare actuale, ar avea de motiv ocrotirea națiunii ; ea afirmă că legislația excepțională contra Evreilor și toată legislația strălino-fobă în genere, nu a adus folos decît claselor stăpînitoare și a împiedicat dezvoltarea economică a țării, spre paguba marelui majorității*“ (pag. 26). Aici cursivul e al autorului).

Nu se poate tăgădui d-lui Sion limpezimea și francheța. Nu avem aici nemic de adăugat la cuvintele sale. În seria de articole,—publicarea căroră, din întâmplare, d. Stere o începe chiar în numărul de față, ceilalții vor vedea care este atitudinea noastră față de un astfel de socialism.

Aici, vom face o singură observație.

Socialiștii români, la urma urmelor, pot vedea „viitorul social“ al României și în dezideratele „Viitorului social“ al d-lui Sion, și pot, dacă le place, lupta pentru realizarea lor. Pare-ni-se însă, că pe d. Sion îl așteaptă o crudă dezamăgire.

Fiindcă, dacă în organizarea sindicală a lucrătorilor de diferite bresle, care își propun scopurile exclusiv economice, e firesc să între toți lucrătorii fără deosebire de naționalitate, întrucît adesea numai astfel s'ar putea realiza acele scopuri, apoi în lupta politică, de fapt și de drept, nepuținînd lua parte decît cetățenii români, nu credem, că în jurul steagului ridicat de „Viitorul social“, se vor putea aduna multe elemente hotărîte de a lua asupra lor herculeana sarcină ce o impune *adevăraților socialiști* acest program...

Nu, nu putem crede că „Viitorul social“ are... viitor.

Recunoaștem, însă, că—oricît de efemeră ar fi viața-i—ea nu va rămînea fără folos pentru orice om cu judecată, limpezind prin francheța chiar brutală cu care „Viitorul social“ își pune problema, rostul social și științific al „ortodoxiei“ marxiste în țara noastră...

Căci caracteristica direcțiunii noii reviste eșane este un accentuat *ortodoxism* specific, care, după normă, plecînd dela Anglia, țara clasică a capitalismului, din viața socială a căreia Karl Marx a luat materialele necesare pentru construirea sistemului său, ajunge tot mai „ortodox“ în măsura în care se depărtează spre orient, „în țările barbare și semi-barbare“, despre cari ne vorbește „Manifestul comunist“.

Dacă în România acest ortodoxism *subordonează* milioanele de țărani unei infime minorități de quasi-proietari de toate neamurile, întreținută de clorotica noastră industrie, chipurile, de dragul dogmei marxiste, desigur, dacă limitele acestui fel de socialism se vor întinde până la

piatourile Tibetului, acolo ortodoxismul ajungînd la puritatea transcendentă, va predica, pur și simplu, *suprimarea* întregii populațiuni, ce neputînd intra în cadrele dogmei, numai doar astfel ar lăsa loc liber pentru „Viitorul social“ al... *formulei*, care uzurpînd numele lui Marx, ajunge un *fetiș*,—o putere quasi-mistică, care poate desconsidera și chiar strivi interesele *concrete și reale* ale maselor omenești...

Ex oriente lux !...

DELA ROMÎNII DIN BUCOVINA

Colaboratorul nostru, d. profesor I. cavaler de Cuparencu, ne trimete următoarele interesante rînduri cu privire la lupta pe care Romîinii din Bucovina o duc, cu atîta bărbăție, împotriva rutenizării ;

„În „Viața Romînească“ No. 8 din 1906 am vorbit în detaliu despre problema rătășească. Am arătat pericolul amenințator ce-i așteaptă pe mazilii și rătășii bucovineni, care trăiesc între Prul și Nistru în contact cu elementul rutean pierzîndu-și pe zi ce merge limba, nu însă și conștiința originii lor, la care i-am deșteptat după o muncă conștiințioasă și foarte anevoioasă, cu concursul citorva bărbați cu tragere de inimă pentru canza romînească și pentru a pune stavilă puhoiului slav cotropitor.

„Am ajuns atunce la concluziunea că scăparea maziliilor și rătășilor e crearea de *școli private*. Aceasta e de neapărată lipsă, pentru că după legile școlare existente, școli romînești nu vom obține nicicînd. D. Gt. publică în No. 7 a. c. din „Viața Romînească“ o interesantă statistică făcută la 1900 și induce numărul locuitorilor din Bucovina la 723.504 locuitori ; dintre aceștia se repartează asupra Romînilor : 229.018, iar asupra Rutenilor : 297.798. Deci ocupă Romîinii ca factor numeric locul al doilea.

„La statistica aceasta am următoarele de observat : Ce se atinge de numărul Romînilor e statistica aceasta după firma mea convingere de oț falsă. În anul 1900 guvernul a fost foarte ostil Romînilor, sprijinindu-i din resputeri pe Ruteni pe toate căile, luîndu-i pe toți rătășii, cari nu mai vorbeau romînește, în lista Rutenilor.

„Numărul maziliilor și rătășilor se urcă la 25.000 preste tot. După statistica nouă ce-am făcut-o din partea societății noastre, vacanțele aceste chiar, la 30.000. Acesta e numărul rătășilor, care nu mai vorbesc romînește și figurează în lista Rutenilor. Considerînd mai departe faptul că în unele comune mixte e elementul romînesc covîrșitor și-l înecă pe cel rutean, dobîndindu-se totodată și școli romînești, e speranță că statistica anului 1910 va avea cu privire la numărul locuitorilor romîni altă față. Dacă-i scăpăm și pe rătăși de totală rusificare, ajungem cel puțin la paritate cu Rutenii, dacă nu-i întrecem chiar ! Acesta ar fi cîștigul nostru. La aceasta se recere—repeșesc încă odată—muncă serioasă și neobosită și mai puțină politică militantă în lagărul propriu. Națiunea romînă are cuvîntul !

CELE DIN URMA CARTUȘE... OARBE.

Lumea aștepta cu o vădită nerăbdare cuvîntul celor doi mai eminenți critici și directori de reviste asupra poeziei „1907”. — Însfîșit în numărul de pe Septembrie al *Convorbirilor*, apărut în Iulie, precum și în numărul *Revistei Idealiste* de pe Iunie, apărut în August, eminenții directori și critici își spun competențel lor cuvînt.

Eminentul bărbat de litere dela *Convorbiri*, plecînd dela înalte rațiuni estetice, și înarmat cu acel bun gust literar al cărui secret are să-l ducă cu sine în mormînt, găsește că d. Vlăhulă este mai prejos decît d-nii Mîndru, Stamatiade, Munteanu, Stoienescu, Iliescu, Polyzu, Eftimiu, Rati, Baican, Gilorteanu și ceilalți colaboratori ai revistei sale.

Eminentul bărbat de stat dela *Revista Idealistă*, plecînd dela înalte rațiuni de stat, cere, nu fără oarecare delicatețe, îndepărtarea poetului din nu știu ce slujbă care-l face milionar,—și somează pe „colegul” său, d. C. Stere, să se explice... Nu că eminentul bărbat de stat, care serie în August pentru Iunie, n'ar cunoaște explicarea „colegului” său dată în „V. R.” din Iunie, nu! Dar fiindcă scrie *pentru* Iunie, el se face că nu știe ce a spus „colegul” său în Iunie... E foarte protocolar acest fin diplomat dela Mogoșești!... În numărul său de pe Iulie, care va apare în Septembrie ori în Octombrie, el va fi, însfîșit, în stare legală de a lua cunoștință de numărul nostru din Iunie!...

„PIEMONTE”...

Nu știu dacă vă mai aduceți amînta de cronica d-lui C. S. *dinainte de răscoale*, intitulată „Piemont românesc?”...

Răscoalele prea curînd au ilustrat temerile colaboratorului nostru, că nu mai putem cei din Regat năzuî la un rol de conducători ai neamului....

D. Ioan Slavici, unul de dincolo, printr'o scrisoare publicată în „Neamul românesc” (No. 25, 1907), dă o expresiune dureroasă aceluias sentiment....

Cite „semne” vor mai trebui pentru frezirea conștiinței celui rătăcit?...

DELA REDACȚIE

Din mai multe cauze, care, toate, se pot rezumia în una singură: *vacanța*, în numărul trecut (7) al revistei noastre s'au strecurat o mulțime de greșeli de tipar, dintre care unele grave,—și mai cu samă în articolul d-lui dr. Slătineanu și în bucala d-lui C. Hogaș.

O *erată*, în chiar acel număr, ar fi însemnat ceva. Acuma însă ar fi de prisos.—Rugăm pe distinșii noștri colaboratori să ne erte de plăcerea ce le-am făcut'o, făgăduindu-le că altădată.....

P. Nicanor & Co.